

PODMIENEČNÉ PREPUSTENIE Z VÝKONU TRESTU ODŇATIA SLOBODY A OCHRANA PRED ARBITRÁRNOSŤOU

Jedným z účelov trestu je aj vytvorenie podmienok na výchovu odsúdeného k tomu, aby viedol riadny život, resp. vytvárať podmienky umožňujúce podporovať a rozvíjať pozitívne osobnostné rezervy pre resocializáciu odsúdených, aby viedli riadny život.

Posúdenie predpokladu vedenia riadneho života v budúcnosti mechanickým odkazom na predchádzajúcu kriminálnu minulosť odsúdeného predstavuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Pokiaľ ide o predchádzajúce odsúdenia jednotlivca, zo strany všeobecného súdu je potrebné zvážiť, pred akou dlhou dobou a z akých dôvodov došlo k spáchaniu predmetnej trestnej činnosti. Pri posúdení predpokladu vedenia riadneho života v budúcnosti je ďalej potrebné náležitým spôsobom zohľadniť aktuálne poznatky o osobe odsúdeného, stav jeho nápravy i prostredie, v ktorom by sa po prípadnom podmieničnom prepustení z výkonu trestu ocitol.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 36/2022 z 24. mája 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **L. P.**, zastúpeného JUDr. Rastislavom Paučom, advokátom, Nad plážou 33, Banská Bystrica, proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 3 Tos 104/2021 z 29. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 3 Tos 104/2021 z 29. septembra 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 3 Tos 104/2021 z 29. septembra 2021 **zrušuje** a vec **vracia** Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Banskej Bystrici **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **707,45 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. októbra 2021 domáhal vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 40 ods. 5 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojich práv podľa čl. 5, čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Tos 104/2021 z 29. septembra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Navrhol napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 36/2022-9 z 18. januára 2022 prijal ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 5 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 40 ods. 5 listiny napadnutým uznesením na ďalšie konanie a vo zvyšku ústavnú sťažnosť odmietol.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ požiadal Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Jeho žiadosť bola uznesením okresného súdu č. k. 4 PP 37/2021 z 20. augusta 2021 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) zamietnutá. Proti označenému uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že ju zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že všeobecné súdy pri posudzovaní splnenia podmienok na jeho podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody nepripísali dostatočný význam zmenám v jeho správaní, ktoré boli podporené hodnotením jeho osoby ústavom na výkon trestu odňatia slobody, ale svoje rozhodnutia založili takmer výlučne na výpise z jeho registra trestov, teda skutočnostiach, ktoré predchádzali jeho odsúdeniu a nástupu do výkonu trestu. Týmto malo byť porušené nielen jeho základné právo na súdnu ochranu a zásada ne bis in idem.

5. Sťažovateľ tvrdí, že možnosť jeho podmieneného prepustenia sa v dôsledku záverov okresného súdu a krajského súdu stala iba iluzórnou, keďže ani pozitívne zmeny v jeho správaní nemôžu v zmysle už uvedeného prevážiť závery o jeho „kriminálnej minulosti“, na ktorej už v súčasnosti nemôže nič zmeniť.

III.

Vyjadrenie krajského súdu, replika sťažovateľa a ústne pojednávanie

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

6. Krajský súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti poukázal na odôvodnenie uznesenia okresného súdu a na samotné odôvodnenie napadnutého uznesenia. Zdôraznil, že vo veci sťažovateľa boli vykonané všetky dostupné dôkazy, na základe ktorých bol správne zistený skutkový stav, pričom bolo rozhodnuté podľa platných právnych predpisov a v súlade s judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) citovanou v odôvodnení napadnutého uznesenia.

7. Vzhľadom na uvedené navrhol ústavnej sťažnosti nevyhovieť.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ k vyjadreniu krajského súdu uviedol, že tento ani v rámci svojho vyjadrenia neposkytol odpoveď na relevantné otázky daného prípadu, pričom ignoroval v ústavnej

sťažnosti citovanú judikatúru ústavného súdu, Ústavného súdu Českej republiky a najvyššieho súdu.

III.3. K ústnemu pojednávaniu:

9. Ústavný súd po oboznámení sa s predloženými dokumentmi dospel v tejto veci k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľa smerujúcich proti napadnutému uzneseniu spočíva v tom, že krajský súd neprípísal dostatočný význam zmenám v jeho správaní, ktoré boli podporené hodnotením jeho osoby ústavom na výkon trestu odňatia slobody, ale svoje rozhodnutie založil takmer výlučne na výpise z jeho registra trestov, teda skutočnostiach, ktoré predchádzali jeho odsúdeniu a nástupu do výkonu trestu. V dôsledku uvedeného sa možnosť jeho podmieneného prepustenia stala iba iluzórnou.

11. Ústavný súd na úvod pripomína, že z ústavy nevyplýva základné právo na to, aby bolo žiadosti odsúdeného o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody vyhovené (III. ÚS 355/2021). Posúdenie splnenia zákonných podmienok podmieneného prepustenia je vecou sudcovskej úvahy. Uvedenému nasvedčuje aj samotná formulácia § 66 ods. 1 Trestného poriadku, v zmysle ktorého súd môže odsúdeného podmienenčne prepustiť na slobodu, ak sú na to splnené tam uvedené podmienky.

12. Ústavný súd by ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) mal v zásade rešpektovať rozhodnutie všeobecného súdu o žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Je však povolaný zasiahnuť, ak je výklad všeobecných súdov výrazom zjavného faktického omylu či logického excesu, čím vybočuje zo zásad spravodlivého procesu a je tak prejavom svojvôle (pozri nálezy Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 715/04 z 1. decembra 2005 a č. k. I. ÚS 2201/16 z 3. januára 2017).

13. Takáto situácia by mohla nastať, ak by všeobecné súdy rozhodovali na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu a svoje rozhodnutie by založili iba na informáciách z doby odsúdenia sťažovateľa (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 611/2000 z 22. marca 2001), ak svoje závery riadne a presvedčivo neodôvodnili a ak prognózu vedenia riadneho života posudzovali iba na základe minulého správania sťažovateľa, resp. okolnostiach vzťahujúcich sa k povahe a závažnosti spáchaného trestného činu (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 1735/10 z 12. mája 2011).

14. Z pohľadu ochrany základných práv sťažovateľov je zo strany ústavného súdu dôležité zabezpečiť, aby sa sudcovská limitovaná úvaha nezmenila na voľnú úvahu o tom, komu možno priznať „mimoriadny benefit“ spočívajúci v podmienenom prepustení z výkonu trestu (nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 1945/20 z 29. januára 2021).

15. Ústavný súd už judikoval, že zmysel podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody nie je v tom, aby za dobré správanie bol odsúdený automaticky podmienenčne prepustený po uplynutí stanovenej doby bez zreteľa na účel trestu. Je potrebné vziať do úvahy i samotný účel trestu, ktorý obsahuje viac komponentov, ku ktorým súdy pri svojom rozhodovaní musia prihliadať. Podstatou ich úvah je potom v konečnom dôsledku dôvodnosť predpokladu, že odsúdený povedie v budúcnosti i na slobode riadny život s minimalizáciou rizika jeho recidívy (IV. ÚS 85/2011, IV. ÚS 321/2013). Pokiaľ všeobecný súd prihliadol

na okolnosť, že nie je zabezpečená podmienka budúceho riadneho života sťažovateľa, je to výlučne iba vecou jeho uváženia, ak dospel k záveru, že doterajší výkon trestu odňatia slobody neodstránil charakterové vlastnosti, ktoré sťažovateľa viedli k páchaniu závažnej trestnej činnosti (IV. ÚS 53/08, I. ÚS 605/2014).

16. Všeobecný súd rozhodujúci o podmieničnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody však musí zohľadniť všetky zadovážené dôkazy, ktoré mu poskytnú komplexný obraz o osobe odsúdeného a jeho celkovom správaní a plnení povinností vo výkone trestu, pretože aj tieto okolnosti vedú do istej miery ovplyvniť predpoklad o tom, aké správanie možno od odsúdeného očakávať potom, ako opustí brány väzenia. Pri skúmaní splnenia materiálnych podmienok týkajúcich sa možnosti podmieničného prepustenia odsúdeného na slobodu je preto pre všeobecný súd dôležité zistiť a vyhodnotiť správanie odsúdeného počas výkonu trestu odňatia slobody. Pritom správanie odsúdeného je determinované samotným výkonom trestu odňatia slobody, ako aj plnením jeho účelu, ktorý spočíva v prevencii pred ďalším páchaním trestnej činnosti a výchove odsúdeného k vedeniu morálneho a slušného života (III. ÚS 154/09, IV. ÚS 85/2011).

17. Zmyslom podmieničného prepustenia teda nie je odmeniť odsúdeného za dobré správanie vo výkone trestu – nejde sa o dobrodenie pre odsúdeného, a nemôže tak byť ani paušálne vylúčené u niektorých kategórií odsúdených, napr. recidivistov, ako špecifické sprísnenie trestného postihu. Nariadenie podmieničného prepustenia z výkonu trestu je namieste vtedy, ak už k náprave, resp. k dosiahnutiu účelu trestu ďalší pobyt odsúdeného vo výkone trestu nie je nutný, pričom možno vzhľadom na všetky relevantné okolnosti predpokladať, že odsúdený povedie aj na slobode riadny život (nález Ústavného súdu Českej republiky I. ÚS 2201/16 z 3. januára 2017 a tam citovaná odborná literatúra). V tomto smere je dôležité mať na pamäti, že vytvorenie špeciálnej, prísnejšej právnej úpravy podmieničného prepustenia zo strany všeobecného súdu pre recidivistov, ktorí v minulosti „nevyužili šancu“ v podobe podmieničného prepustenia a vo výkone trestu sa ocitli znova, nemožno z ústavnoprávneho pohľadu akceptovať (ibid.).

18. V podobnom duchu je formulované aj Odporúčanie Rec(2003)22 Výboru ministrov členským štátom o podmieničnom prepustení, v rámci ktorého sa o. i. zdôrazňuje otvorenosť tejto možnosti všetkým odsúdeným v záujme zníženia škodlivých vplyvov uväznenia a zabezpečenie realistickej možnosti naplniť kritériá na podmieničné prepustenie.

19. Ústavný súd nespochybňuje, že trestná minulosť je relevantným faktorom pri rozhodovaní o podmieničnom prepustení odsúdeného. Avšak predpoklad vedenia riadneho života v budúcnosti nemôže byť založený predovšetkým, či dokonca výlučne na trestnej minulosti konkrétneho jednotlivca. Je potrebné zohľadniť ďalšie aktuálne poznatky o osobe odsúdeného, stav jeho nápravy i prostredie, v ktorom by sa ocitol po prípadnom podmieničnom prepustení na slobodu, ako aj zaoberať sa okolnosťami spáchania trestnej činnosti s ohľadom na mieru prekonania subjektívnych príčin tejto trestnej činnosti na strane odsúdeného. Trestnú minulosť nemožno hodnotiť formalisticky – koľkokrát bol jednotlivec odsúdený, koľkokrát vykonával nepodmieničný trest odňatia slobody či koľkokrát porušil podmienky podmieničného prepustenia. Je potrebné zvážiť, pred akou dlhou dobou a z akých dôvodov došlo k spáchaniu predchádzajúcich trestných činov a či možno od odsúdeného na základe jeho aktuálneho výkonu trestu očakávať, že povedenie riadny život (nálezy Ústavného súdu Českej republiky č. k. I. ÚS 2201/16 z 3. januára 2017 a č. k. II. ÚS 1945/20 z 29. januára 2021).

20. Ústavný súd v načrtnutých súvislostiach pripomína, že jedným z účelov trestu je aj vytvorenie podmienok na výchovu odsúdeného k tomu, aby viedol riadny život (§ 34 ods. 1

Trestného zákona), resp. vytvárať podmienky umožňujúce podporovať a rozvíjať pozitívne osobnostné rezervy pre resocializáciu odsúdených, aby viedli riadny život [§ 1a) zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov].

21. Z pohľadu prevencie kriminality je vhodné zohľadniť aj praktické skúsenosti s výkonom trestu a podmiennečným prepustením, ktoré naznačujú, že dlhší čas strávený vo výkone trestu neposilňuje odradzujúci účinok trestnoprávných sankcií, ale môže pôsobiť skôr opačne (Drago, Francesco, et al. „Odstrašujúce účinky väzenia: Dôkazy z prirodzeného experimentu.“ *Journal of Political Economy*, vol. 117, no. 2, 2009, s. 257 – 80, dostupné na <https://doi.org/10.1086/599286>).

22. Pri posudzovaní žiadostí o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody je tiež potrebné vziať do úvahy, že § 68 ods. 1 Trestného zákona umožňuje uložiť odsúdenému primerané obmedzenia alebo povinnosti uvedené v § 51 ods. 3 a 4 Trestného poriadku. Mieru rizika, ktorá je spojená s podmiennečným prepustením odsúdeného, tak možno zmierniť uložením týchto opatrení.

23. Pokiaľ ide o konkrétne posúdenie okolností tej-ktorej veci, ústavný súd poukazuje na to, že riaditeľ ústavu na výkon trestu odňatia slobody disponuje najkomplexnejšími a najrelevantnejšími informáciami o odsúdenom, keďže je de facto v priamom kontakte s ním (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4 Urtos 6/2020 z 18. novembra 2020; pozri tiež Kurilovská, L.-Blažek, R.-Lorko, J.: Hodnotenie implementácie a budúceho vývoja sankčného mechanizmu po 10 rokoch účinnosti trestných kódexov v Slovenskej republike; porov. rozsudok vo veci Chorefakis a Chorefaki proti Grécku zo 17. januára 2012, sťažnosť č. 46846/08, bod 58).

24. Ďalším dôležitým faktorom pri rozhodovaní o podmiennečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody je aj postoj samotného odsúdeného k ním spáchanej trestnej činnosti (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4 Urtos 7/2020 z 19. novembra 2020).

25. Napokon, vo všeobecných súvislostiach je potrebné vnímať aj vzťah rozhodovania o podmiennečnom prepustení odsúdeného s právom na osobnú slobodu jednotlivca, ktorá predstavuje jeden z pilierov demokratickej spoločnosti.

26. Nad rámec uvedeného ústavný súd poukazuje na závery Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý judikoval, že Vysoké zmluvné strany majú v dôsledku rôznorodosti systémov podmiennečného prepustenia široký priestor na voľnú úvahu. Otázky existencie, spôsobu implementácie a odôvodnenia podmiennečného prepustenia spadajú pod právomoc zmluvných štátov určiť si svoju vlastnú trestnú politiku (rozsudok Veľkej komory vo veci Achour proti Francúzsku z 29. 3. 2006, sťažnosť č. 67335/01, bod 44).

27. Vychádzajúc z uvedených úvah, ústavný súd pristúpil k preskúmaniu napadnutého uznesenia a dospel k záveru, že ústavná sťažnosť je dôvodná.

28. Krajský súd v napadnutom uznesení (s. 3 nasl.) uviedol, že sťažovateľ splnil formálnu podmienku na podmiennečné prepustenie vykonaním stanovenej časti trestu a aj jednu z materiálnych podmienok, keď z hodnotenia jeho správania ústavom na výkon trestu vyplynulo, že napriek predchádzajúcim nedostatkom v dodržiavaní noriem vo výkone trestu sa jeho správanie a plnenie povinností postupom času stabilizovalo. Ďalej z tejto správy podľa jeho názoru vyplynulo, že sťažovateľ dodržiava zásady osobnej a kolektívnej hygieny a že je vo vzťahu k spoluodsúdeným bezkonfliktný. Pracovné povinnosti si plní zodpovedne, počas výkonu trestu sa zapája do osvetových a vzdelávacích činností a v prípade potreby sa zapája do činností zameraných na všeobecný rozvoj osobnosti formou upratovacích prác na ubytovni.

Disciplinárne nebol potrestaný a odmenený bol trikrát. Na základe uvedeného dospel krajský súd k záveru, že sťažovateľ preukázal polepšenie.

29. Krajský súd ďalej uviedol, že polepšenie je len jednou z podmienok na podmiennečné prepustenie v zmysle § 66 ods. 1 písm. a) a b) Trestného poriadku a že sťažovateľovi nemožno uprieť v tomto smere snahu o nápravu. Druhou podmienkou, ktorá musí byť splnená kumulatívne, je aj predpoklad, že sťažovateľ v budúcnosti povedenie riadny život. Túto podmienku však sťažovateľ podľa názoru krajského súdu nespĺnil. V jeho neprospech bolo potrebné vyhodnotiť jeho kriminálnu minulosť, keď v odpise registra trestov má od roku 1998 až 13 záznamov za rôznorodú úmyselnú trestnú činnosť. Jeden z aktuálne vykonávaných trestov mu bol navyše nariadený v dôsledku toho, že sa neosvedčil v skúšobnej dobe podmiennečného odsúdenia. Sťažovateľ si tak nevážil dobrodenie súdu a možnosť vykonania miernejšieho trestu. Podľa krajského súdu sa dosiaľ uložené tresty minuli účinkom a sťažovateľ si z týchto trestov nevzal žiadne ponaučenie. Obava z možnej recidívy je u sťažovateľa podporená aj záverom ústavu na výkon trestu, že jeho resocializačná prognóza je menej priaznivá a riziko sociálneho zlyhania je u neho stredné, pričom trest vykonáva v strednom stupni stráženia v diferenciacnej skupine „B“.

30. Krajský súd ďalej poukázal na judikatúru najvyššieho súdu, v zmysle ktorej aj predchádzajúci spôsob života odsúdeného vrátane jeho prípadnej trestnej činnosti je okolnosťou, ktorú je potrebné pri rozhodovaní zohľadniť. V tejto súvislosti poukázal na záver, že posúdenie otázky prípadnej recidívy je svojím spôsobom vždy len predpokladom, ktorý je vyslovený s väčšou či menšou mierou pravdepodobnosti a pri ktorom je súd vždy odkázaný na objektívne okolnosti. Takouto okolnosťou sú aj doterajšie sklony odsúdeného k páchaniu trestnej činnosti. Isteže nemožno paušálne dospieť k záveru, že u viacnásobných recidivistov už podmiennečné prepustenie z výkonu trestu a priori nepripadá do úvahy. Faktom ale je, že s ohľadom na ich kriminálnu minulosť bude splnenie materiálnej podmienky (o ich polepšení a nízkeho rizika recidívy) skôr výnimočné, ako bežné (z rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 5 Urtost 3/2017 z 15. mája 2017).

31. Na závere o nespĺnení podmienky predpokladu vedenia riadneho života v budúcnosti nemôže podľa krajského súdu nič zmeniť ani dobré rodinné zázemie a možnosť podnikania po výkone trestu, pretože dobré rodinné vzťahy a možnosť zabezpečiť si pravidelný príjem, a to vzhľadom na sťažovateľov vek a skutočnosť, že aj vo výkone trestu je pravidelne zamestnaný, mal tiež v minulosti a nezabránilo mu to v páchaní trestnej činnosti, a to aj majetkového charakteru. Dá sa predpokladať, že práve prostredníctvom trestnej činnosti si zabezpečoval prostriedky na živobytie. Ani rodinní príslušníci nemali dostatočný vplyv, aby mu v páchaní trestnej činnosti zabránili.

32. Podľa názoru krajského súdu tak sťažovateľ počas výkonu trestu preukázal potrebné polepšenie, avšak nemožno u neho vysloviť predpoklad, že v budúcnosti povedenie riadny život, preto je u neho ďalší výkon trestu dôvodný.

33. Ústavný súd konštatuje, že v tomto prípade nie je sporné splnenie formálnej podmienky vykonania zákonom stanovenej časti trestu (i) a ani materiálnej podmienky preukázania polepšenia (ii). Medzi sťažovateľom a krajským súdom je sporným posúdenie očakávania, že v budúcnosti povedie riadny život (iii).

34. Ústavný súd nespochybňuje závery krajského súdu o kriminálnej minulosti sťažovateľa a neosvedčení sa v skúšobnej dobe podmiennečného prepustenia. Musí však konštatovať, že krajský súd im v odôvodnení napadnutého uznesenia pripísal v podstate rozhodujúci význam, a to bez zohľadnenia či posúdenia ďalších relevantných okolností tejto veci.

35. Ako už bolo uvedené, posúdenie predpokladu vedenia riadneho života v budúcnosti nemôže predstavovať mechanický odkaz na predchádzajúcu kriminálnu minulosť odsúdeného či „nevyužitie poskytnutej šance“ podmieneného prepustenia z výkonu trestu. Pokiaľ ide o predchádzajúce odsúdenia jednotlivca, zo strany všeobecného súdu je potrebné zvážiť, pred akou dlhou dobou a z akých dôvodov došlo k spáchaniu predmetnej trestnej činnosti.

36. Pri posúdení predpokladu vedenia riadneho života v budúcnosti je ďalej potrebné zohľadniť aktuálne poznatky o osobe odsúdeného (v tomto smere je významným zdrojom vyjadrenie riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody, bližšie bod 23 tohto nálezu), stav jeho nápravy i prostredie, v ktorom by sa po prípadnom podmienenom prepustení z výkonu trestu ocitol.

37. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia konštatuje, že niektoré z týchto okolností neboli zo strany okresného súdu ani krajského súdu vôbec zohľadnené a niektoré priaznivé okolnosti boli naopak vyhodnotené v podstate na neprospech sťažovateľa.

38. Okresný súd ani krajský súd podľa názoru ústavného súdu dostatočným spôsobom neskúmali časové súvislosti a dôvody vedúce sťažovateľa k spáchaniu trestnej činnosti a obmedzili sa v zásade na formálny odkaz na počet jeho odsúdení a neosvedčenie sa v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia (bližšie pozri judikatúru citovanú v bode 19 tohto nálezu). Akokoľvek sú uvedené skutočnosti dôležité a relevantné, nemôžu byť samy osebe rozhodujúce, resp. posudzované izolovane.

39. V odôvodnení napadnutého uznesenia, ako aj uznesenia okresného súdu absentuje posúdenie postoja sťažovateľa k ním spáchanej trestnej činnosti, čo predstavuje jeden z relevantných faktorov pri rozhodovaní o podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Ústavný súd dáva v okolnostiach tejto veci do pozornosti skutočnosť, ktorá vyplýva z uznesenia okresného súdu, a to že sťažovateľ škodu, ktorú spôsobil trestným činom, uhradil (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 1945/20 z 29. januára 2021, kde sťažovateľ škodu niekoľko miliónov korún ani čiastočne neuhradil). Z uvedeného je možné minimálne čiastočne vyvodit' postoj sťažovateľa k ním spáchanej trestnej činnosti. Uvedenú skutočnosť všeobecné súdy bližšie nevyhodnocovali a samotné celkové posúdenie postoja sťažovateľa k ním spáchanej trestnej činnosti nebolo zo strany všeobecných súdov vôbec vykonané.

40. Okrem iného, z napadnutého uznesenia ani uznesenia okresného súdu nevyplýva ani len to, za akú konkrétnu trestnú činnosť bol sťažovateľ odsúdený, o to menej jeho postoj k nej, resp. prípadná zmena v tomto postoji.

41. Ústavný súd ďalej konštatuje, že pri posúdení očakávania, že sťažovateľ v budúcnosti povedie riadny život, bol faktor priaznivého rodinného prostredia sťažovateľa vyhodnotený v podstate na jeho neprospech, a to spôsobom odporujúcim formálnym pravidlám logiky.

42. Sťažovateľom tvrdené priaznivé rodinné prostredie, ním tvrdený kontinuálny záujem o blízku rodinu a o kontakt s maloletým synom sú v zásade okolnosti svedčiace v prospech ním podanej žiadosti (sťažovateľ má mať dostupné rodinné zázemie, bývanie a morálnu a inú podporu od blízkych osôb). Rovnako to platí o prísľube jeho zapojenia do rodinnej podnikateľskej činnosti, teda zapojenia sťažovateľa na pracovnom trhu a s tým súvisiaceho zabezpečenia príjmu z tejto činnosti.

43. Krajský súd však uvedené priaznivé rodinné okolnosti neutralizoval konštatovaním, že rodinné prostredie nezabránilo sťažovateľovi v páchaní trestnej činnosti v minulosti, teda mu v tom nezabráni ani v budúcnosti. V tomto smere ide v podstate o variant argumentácie kruhom (petition principii), keď takáto skutočnosť nemôže byť s odkazom na minulosť sťažovateľa nikdy pôsobiť na jeho prospech (tvrdené pozitívne rodinné prostredie je znegované

minulosťou sťažovateľa, pričom negatívne rodinné prostredie by mu – pravdepodobne – bolo pripísané na škodu).

44. Prípadné zmeny v rodinnom prostredí sťažovateľa v dôsledku plynutia času, ním tvrdený zintenzívnený vzťah s rodinnými príslušníkmi či možná väčšia angažovanosť zo strany rodiny na pomoci sťažovateľovi viesť riadny život neboli žiadnym spôsobom preskúmané.

45. Možnosť sťažovateľa podieľať sa na rodinnej podnikateľskej činnosti, zohľadňujúc pritom aktuálne informácie, predovšetkým jeho pracovné návyky a pracovnú disciplínu vo výkone trestu odňatia slobody, je podľa názoru ústavného súdu potrebné vyhodnotiť s ohľadom na ním spáchanú trestnú činnosť, čas a motív jej spáchania, ako aj jeho postoj k nej, to všetko vo vzťahu k miere prekonania subjektívnych príčin tejto trestnej činnosti na strane sťažovateľa. Z napadnutého uznesenia však nie je zrejmé ani len to, či sťažovateľ mal možnosť podieľať sa na podnikateľskej činnosti aj v minulosti (a páchal majetkovú trestnú činnosť napriek nej) alebo sa táto možnosť „otvorila“ až následne ako forma rodinnej pomoci na účel reintegrácie sťažovateľa do spoločnosti.

46. Ústavný súd pripomína, že predpoklad vedenia riadneho života nemôže byť založený len na informáciách či skutočnostiach predchádzajúcich nástupu sťažovateľa do výkonu trestu odňatia slobody. Je povinnosťou všeobecných súdov zohľadniť a posúdiť zmeny.

47. Aký majú všetky už uvedené skutočnosti dopad na predpoklad vedenia riadneho života sťažovateľom v budúcnosti, a to vo vzťahu k jeho aktivitám a správaniu vo výkone trestu, ako aj vo vzťahu k časovým a iným súvislostiam ním spáchaných trestných činov vrátane samotného postoja sťažovateľa, ostalo zo strany krajského súdu bez relevantnej odpovede.

48. Nie bez významu sa z pohľadu ústavného súdu javí byť aj ďalšia sťažovateľom tvrdená skutočnosť, a to že po novele Trestného zákona by jeho konanie už nebolo posudzované v rámci kvalifikovanej skutkovej podstaty.

49. Ústavný súd sa domnieva, že uvedené skutočnosti by pri zohľadnení možnosti uložiť sťažovateľovi primerané obmedzenia mohli mať dopad na výrok napadnutého uznesenia, ktoré, ako to vo svojej ústavnej sťažnosti naznačuje aj samotný sťažovateľ, sa v značnej miere opiera o výpočet jeho predchádzajúcej trestnej činnosti (kriminálnej minulosti).

50. Úlohou ústavného súdu nie je nahrádzať závery všeobecného súdu, v ktorého právomoci je rozhodnutie o podmienечnom prepustení sťažovateľa z výkonu trestu odňatia slobody. Ústavný súd sa však musí presvedčiť, že príslušný všeobecný súd dostatočne zistil skutkový stav, svoje závery presvedčivo odôvodnil a vo vzťahu k očakávaniu vedenia riadneho života v budúcnosti sa neobmedzil iba na posúdenie okolností z doby predchádzajúcej odsúdeniu sťažovateľa. Ako už bolo naznačené, odôvodnenie napadnutého uznesenia takéto záruky neposkytuje.

51. Vzhľadom na všetko už uvedené dospel ústavný súd k záveru, že napadnutým uznesením došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny (bod 1 výroku tohto nálezu).

52. V nadväznosti na tento svoj záver ústavný súd napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie [§ 133 ods. 2 a § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde; bod 2 výroku tohto nálezu].

53. Keďže sťažovateľ dosiahol nápravu, ktorej sa pred ústavným súdom domáhal, ústavný súd už nepovažoval za potrebné osobitne sa zaoberať prípadným porušením práv sťažovateľa podľa čl. 50 ods. 5 ústavy a čl. 40 ods. 5 listiny (dvojité pričítanie spáchania trestného činu, resp. trestných činov, ne bis in idem). Preto tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

54. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 707,45 eur.

55. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu) a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 (replika k vyjadreniu krajského súdu), čo spolu s režijným paušálom predstavuje sumu 589,54 eur. Uvedenú sumu bolo potrebné navýšiť o daň z pridanej hodnoty na celkovú sumu 707,45 eur.

56. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.